

Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamaları Yapılan İlkokul Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrencilerin Problem Davranışlarına Müdahalede İş Birliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Hasan Hüseyin YILDIRIM¹ ve Yıldray KILIÇ²

Öz

Bu araştırmanın amacı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak gerçekteştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu anlamda kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 öğretmen araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin görüşleri dört ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar; özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışları, özel gereksinimi olan öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin ihtiyaçlar, iş birliğinin etkileri, beklenti ve önerilerdir. Araştırmanın sonunda öğretmenler, öğrencilerin sınıf içinde; tükürme, parmak kaldırmadan söz isteme, sınıf arkadaşlarına şiddet eğiliminde olma ve ağlama krizlerine girme gibi problem davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunun özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahale edebilecek bilgi ve yeterliliklerinin olmadığı, bu yüzden de bu yeterlilikten yoksun bir şekilde iş birliğinin mümkün olamayacağını bildirmişlerdir. İş birliğinin etkilerine ilişkin olarak öğrenciye ve sınıfa zarar veren problem davranışları önlemek, öğrencinin okul kültürüne uyumunu sağlamak ve öğretmenlerin de yardımlaşmasını sağlamak olarak değinmişlerdir. Son olarak öğretmen-aile iş birliği, öğretmen-okul yöneticisi iş birliği, okul-üniversite iş birliği, aile eğitimi ve iş birliğine katılımlarına yönelik olarak beklenti ve önerilerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İş birliği, problem davranış, özel gereksinimli öğrenci, sınıf öğretmeni, durum çalışması

Teachers' Opinions on Collaboration in Intervention of Problem Behavior of Students with Special Needs in Primary School Classes with Inclusion/Integration Practices

Abstract

The aim of this study is to determine teachers' views on collaboration in intervening in the problem behaviors of students with special needs in primary school classes where inclusion/integration practices are carried out. In line with this purpose, the research was conducted as a case study from qualitative research methods and was carried out as a holistic single case study. Purposive sampling method was used to determine the participants of the study. In this sense, 20 teachers who had students who were subjected to mainstreaming in the schools where they worked and who voluntarily participated in the research were included in the study. The data were collected through semi-structured interview questions. The data obtained were analyzed by content analysis. As a result of the research, teachers' views on cooperation in intervening in the problem behaviors of students with special needs attending general education classes were grouped under four main themes. These themes are problem behaviors of students with special needs, needs related to problem behaviors of students with special needs, effects of collaboration, expectations and suggestions. At the end of the study, teachers stated that students exhibited problem behaviors in the classroom such as spitting, asking for the floor without raising their fingers, being violent towards their classmates and having crying spells. They also reported that most of the teachers did not have the knowledge and competencies to intervene in the problem behaviors of students with special needs, so collaboration would not be possible without this competence. Regarding the effects of collaboration, they mentioned preventing problem behaviors that harm the student and the class, ensuring the student's adaptation to the school culture, and ensuring cooperation among teachers. Finally, they expressed their expectations and suggestions regarding teacher-family cooperation, teacher-school administrator cooperation, school-university cooperation, family trainings and participation in cooperation.

Keywords: Collaboration, problem behavior, student with special needs, classroom teacher, case study

Atf İçin / Please Cite As:

Yıldırım, H. H. ve Kılıç, Y. (2024). Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 66-76. doi:10.33206/mjss.1279220

Geliş Tarihi / Received Date: 07.04.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 18.10.2023

¹ Arş. Gör. – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hhyildirim96@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-5125-8069

² Doktora Öğrencisi – Milli Eğitim Bakanlığı, yildiray.kilic@gazi.edu.tr,

 ORCID: 0000-0003-3795-8821

Giriş

Bireysel farklılıkları ne olursa olsun tüm çocukların eğitim hizmetlerinden yararlanmaya hakları vardır. Çocuklar arasındaki boy, kilo, ten rengi gibi fiziksel ve öğrenme hızı, bellek kapasitesi gibi bilişsel farklılıkları eğitim haklarından yararlanmalarına engel değildir. Ayrıca çocukların bireysel farklılıkları, yetersizliklerinden veya olumsuz yaşam koşullarından da kaynaklanabilir. Çocukların bireysel farklılıklarının nedeni ne olursa olsun her öğrencinin eğitim hakkı vardır. Okullarda akademik, fiziksel ve sosyal açıdan benzer özellikleri olan öğrencilerden oluşan homojen sınıfların mümkün olmadığı düşünüldüğünde öğretmenlerin farklı özelliklere sahip öğrencilerin öğrenme gereksinimlerine uygun yanıtlar vermeleri gerekmektedir. Bu anlamda öğretmenlerin çağın gerekliliklerine yanıt verebilmeleri için eğitim ve öğretimi bireyselleştirmeleri ve bireysel farklılıkları olan öğrencilerden oluşan sınıflardaki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaları gerekmektedir (Ataman, 2017, s. 3; Diken ve Batu, 2020, s. 2). Özellikle yetersizlikten etkilenmiş çocukların genel eğitim sınıflarında akranlarından ayrılmadan eğitim ihtiyaçlarının karşılanması oldukça önemlidir (Ataman, 2017, s. 3). Çünkü yetersizlikten etkilenmiş olanlar dahil tüm özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi için akranlarıyla bir arada bulunması ve ihtiyaçlarının en üst seviyede karşılanmasını hedefleyen en az kısıtlayıcı eğitim ortamı tavsiye edilmektedir (Melekoğlu, 2018, s. 21).

1960'lı yıllardan 1990'lı yıllara kadar özel gereksinimli bireyler için kaynaştırma uygulamaları en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olarak karşımıza çıkarken 1990'lı yıllardan itibaren tüm bireyleri içine alacak ve eğitime dahil edecek bir eğitim programı arayışı ile bütünleştirme kavramı popülerlik kazanmıştır (Odluyurt, 2019, s. 3; Thomas, vd., 2001, s. 14; Zeybek, 2015, s. 34). Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin, genel eğitim sınıflarında destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanması ile oluşturulan eğitimdir (Kargın, 2009, s. 77). Bütünleştirme ise bütün özel gereksinimli çocuklar için en sağlıklı eğitim ortamının genel eğitim sınıfı olduğunu ve ihtiyaç duydukları desteğin sınıf içinde akranlarından ayrılmadan almaları gerektiğini savunan bir eğitim modelidir (Nichols ve Sheffield, 2014, s. 31; Solis, vd., 2013, s. 498). Yapılan uluslararası sözleşmeler, Türkiye'de bütünleştirmeye geçmeyi mecburi kılmıştır (Ataman, 2017, s. 3). 2017 yılında güncellenen Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi'nde "özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim hedeflerini en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamaktır" ifadesiyle kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimin amacı ve faydaları bildirilmiştir (İnce ve Yıkılmış, 2021, s. 54; İnce vd., 2022, s. 1210).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimin çeşitli katkıları olmakla birlikte, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin yapılan araştırmaların sonuçlarına göre (Bakkaloğlu vd., 2018, s. 119; Batu vd., 2018, s. 577; Metin, 2013, s. 146-172) öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu, kaynaştırma/bütünleştirmenin uygulanmasında ve öğretimin uyarlanmasında sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin sınıf ortamında birçok sorunla karşı karşıya kalma durumları, araştırmalardan elde edilen sonuçlardan olup, bu sorunların en başında problem davranışlar gelmektedir (Giallo ve Little, 2003, s. 21). Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları kapsamında yaşadıkları bu gibi sorunların giderilmesi ve öğrencilerin birbirinden farklı ihtiyaçlarını karşılamak için öğretmenlerin ve alan uzmanlarının iş birliği yapmaları kaçınılmaz olmaktadır. Ayrıca kaynaştırma/bütünleştirmenin paydaşlarının hem kaynaştırma/bütünleştirmeye inanması ve istekli olması hem de olumlu tutumlara sahip olmaları gerekmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları özel eğitimin ilkelerinden biri olan "ekip çalışması" dikkate alınarak bir ekiple uygulandığı zaman başarılı olmaktadır (Baykoç, 2011, s. 61). ÖEHY'de (2020) Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu ile Ödül ve Disiplin Kurulu'nda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerle ilgili alınacak kararlarda BEP geliştirme ekibinin iş birliği yapması gerektiğini ifade edilmiştir. Kaynaştırma/bütünleştirmenin başarılı bir şekilde uygulanmasındaki en önemli ekip üyelerinden biri öğretmenlerdir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011, s. 82). Bunun nedeni de öğretmenlerin bir ekip üyesi olarak özel gereksinimli öğrenciler ile onların normal gelişim gösteren akranlarının yer aldığı sınıf içinde kaynaştırılmasında, sınıfın sosyal iklimi ve davranışlar yönünden güçlü birer arabulucu olmalarıdır. Sınıftaki öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması, sınıfta sağlıklı etkileşimlerin sağlanması ve devam ettirilmesi, özel gereksinimli olan çocukların sınıfa, okula, topluma sosyal kabulü ve özellikle de problem davranışlarının önlenmesi büyük oranda öğretmenlere bağlıdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011, s. 82).

Problem davranışlar, duruma ya da ortama uygun olmayan davranış olarak tanımlanmakta ve okul ortamındaki düzen ile eğitsel faaliyetleri sekteye uğratmaktadır (Pala, 2005, s. 171; Sönmez ve Diken, 2010, s. 1). Ek olarak, insanların yaşadığı toplumda görev edinmelerine engel olan, kendi ve çevresinin güvenliğinde tehdit oluşturan, yeni bir beceri öğrenip devamında o beceriyi veya daha önce var olan

becerileri kullanabilmeye engel olan ve sosyal iletişimde sorunlar çıkmasına neden olan davranışlar olarak da belirtilebilmektedir (Özyürek, 1997, s. 3; Sucuoğlu ve Kargın, 2010, s. 14). Sönmez ve Diken (2010, s. 1) problem davranışların ortaya çıkmasına neden olan durumları; itici uyaran mevcut olduğu durumda veya yetişkin ilgisinde yaşanan kısır durumlar olarak ifade etmişlerdir. Bireyler problem davranış gösterdiği zaman bu davranışları sebebiyle, eğitsel faaliyetlerden ve imkanlardan yeteri kadar faydalanamamaktadırlar. Ek olarak bu problem davranışlara herhangi bir müdahale yapılmadığı takdirde hayat boyu devam edebilmektedir (Chandler ve Dahlquist, 2002, s. 35). Dolayısıyla bireylerin hayatlarına olumsuz etkide bulunan bu davranışlar azaltılarak nihayetinde ortadan kaldırılmalıdır (Erbaş, 2005, s. 1). Bu bağlamda Cavkaytar (2012, s. 1) problem davranışlarının ortadan kaldırılmasının ilgili uzmanlar arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu belirtmiştir.

İş birliği ise en az iki eşit kişi arasında, ortak bir amaca yönelik ortak kararlar vermenin ve gönüllülüğün olduğu bir etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır (Friend, 2020, s. 216). Problem davranışların az olduğu, olumlu bir okul ve sınıf ortamı yaratmak için idareci, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerin iş birliği ile çalışması gerekmektedir (Özgan ve Aydın, 2010 s. 1169). Alberto ve Troutman'a (2009, s. 25) göre de problem davranışlara karşı alınacak önlemleri belirlemek ve gerekli verileri oluşturmak için problemin olduğu çevrenin paydaşlarla birlikte kapsamlı bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Öğretmenler, bu paydaşlar arasındaki iş birliğinde köprü görevi görmektedir ve bu bağlamda öğretmenlerin genel eğitim sınıflarında beraber nasıl çalıştıklarının, iş birliği anlayışına dayalı olarak temellendirilen bir anlayışın hangi düzeyde benimsendiğinin; planlama, bilgi paylaşma, problem çözme ve ortak karar alma gibi davranışların hangi düzeyde sergilendiğinin bilinmesi, belirlenmiş amaçlara ulaşma noktasında önemli bir yer tutmaktadır (Saylık ve Arastaman, 2022, s. 462). Bu nedenle Friend ve Cook'a (2000, s. 464) göre okul yöneticileri, zorluk veya problem yaşayan öğrencilerle ilgili sorunları çözmek ve akademik standartları geliştirmek için öğretmenlerden oluşan ekipler kurmalı, bu ekip içerisinde konular tartışılmalı ve ebeveynlerle iyi çalışma ilişkileri kurulmalıdır.

Öğretmenler farklı özellikte öğrenci grupları ile çalışmaktadır ve iş birliği, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının önemli bir parçasıdır. Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına tabi tutulan özel gereksinimli bireylerde karşılaşılan problem davranışlarla ilgili yapılan çalışmalarda; sınıfta arkadaşları ile konuşma, kitabıyla, kalemiyle ve silgisiyle oynama, silgisini ağzına alma, söz almadan soruya cevap verme ve sınıfta gezinmenin en çok karşılaşılan problem davranışlar olduğu tespit edilmiştir (Sazak-Pınar ve Güner-Yıldız, 2013, s. 63). Araştırmalar kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında başarılı olmak için eğitimciler ve uzmanlar arasında bir iletişimin, iş birliğinin, uyumun ve desteğin olması gerektiğini göstermiştir (Salend, 1998, s. 44). Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde özel eğitimde iş birliğinin önemini vurgulandığı (Batu ve Kırcalı-İftar, 2011, s. 82; Dayı ve Töret, 2021, s. 863; Dayı vd., 2022, s. 2663; Karakoç ve Atbaşı, 2020, s. 1666; Sucuoğlu ve Kargın, 2010, s. 14; Şahin, 2017, s. 54; Yener ve Dayı, 2021, s. 76) ve sınıf öğretmenlerinin, sınıf içinde karşılaştıkları problem davranışlara yönelik; sorunun nedenlerini araştırma, açık iletişimde bulunma, işaret kullanma, emir verme, öğrenciyi dinleme ve görmezden gelmeyi kullandıkları (Keskin, 2009, s. 17; Atıcı, 2004, s. 45) çalışmalar tespit edilmiş fakat kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan sınıflardaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin müdahalelerde öğretmen görüşlerinin alındığı bir araştırmaya ise ulaşılamamıştır. Bu noktada bu araştırmanın literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalenin başarıya ulaşması için öğretmenlerin fikir ve önerileri önemli görülmektedir. Bu fikir ve öneriler; genel eğitim sınıfında çalışan öğretmenlerin aralarındaki iş birliğinin güncel durumu, karşılaştıkları sorunlar ve nihai olarak özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalesinde iş birliğine ilişkin yol gösterici bir niteliğe sahip olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğini gerçekleştirmede yaşanan sorunlara ve sorunların çözümlerine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları ve süreci, verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirlik başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmış olan bu çalışma, nitel araştırma yöntemi desenlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, nitel veri toplama teknikleri kullanılarak gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemlerle doğal ortamdaki algıları ve olayları gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya koyan nitel bir süreci izleyen araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 122). Ancak bulgular evrene genellenemez ve yalnızca kendi bağlamına aktarılır (Akar, 2019, s. 139). Bogdan ve Biklen (1998, s. 320-344), durum çalışmalarında incelenecek birimin bir birey olabileceği gibi bir topluluk da olabileceğini, ayrıca bu kişi veya topluluğun özel bir süreç içindeki durumunun da incelenebileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemleri, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan öğrenme durumlarını anlamaya dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 122). Bu araştırmaya kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarında görev yapıyor olmak ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak ölçütünü karşılayan öğretmenler seçilmiştir. Bu öğretmenlerin on dördü erkek, altısı da kadındır. Öğretmenlerin yaş aralıkları 26 ile 40 arasında değişmektedir. Araştırmadaki katılımcıların tamamı lisans mezunudur. Ayrıca mezun olunan lisans programları incelendiğinde katılımcıların tamamı sınıf öğretmenliği programından mezun olmuştur. Son olarak öğretmenlerin halihazırda çalıştıkları kurumlara bakıldığında tamamı ilkökulda çalışmaktadır. Öğretmenlerin deşifre olmaması amacıyla öğretmenlerin isimlerinin yerine A1, A2...A20 şeklinde kodlar kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Verilerin toplanması, nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme formuyla gerçekleştirilmiştir. İlgili alan yazın incelenerek görüşme soruları oluşturulmuştur. Öğretmenlerin, sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin hangi davranışlarını problem davranış olarak değerlendirdiği, sergilediği problem davranışlara yönelik neler yaptığı, bu problem davranışları aşmak için okulda kimlerle iş birliği yaptığı ve başa çıkmak için nelere ihtiyaç duyduğuna ilişkin görüşme soruları oluşturulduktan sonra bir ölçme ve değerlendirme uzmanı, üç alan uzmanı ve bir deneyimli nitel araştırmacının görüşlerine başvurarak görüşme formu tamamlanmıştır. Görüşme formunda öncelikle araştırmanın amacı, verilerin ne amaçla kullanılacağına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce gönüllü katılımcılardan biri ile pilot çalışma yapılmıştır. Akabinde soruların kolaylıkla anlaşılabilir ve cevaplanabilir olduğu görüldüğünden, veri toplama aracı bir düzenleme yapılmamıştır. Creswell (2015, s. 71), görüşmelerin şahsen yapılabileceği gibi telefon veya e-posta yoluyla da yapılabileceğini belirtmektedir. Bu araştırmada da görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından çevrimiçi görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çevrimiçi olarak gerçekleştirilen bu görüşmelerin en çok 18 dakika en az 11 dakika ve sonuç olarak yaklaşık 13 dakika sürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Verilerin analizi

Araştırma verileri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018, s. 122)'e göre içerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi süreci, benzer verilerin belirli bir kavram veya konu çerçevesinde toplanması, düzenlenip okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlanmasından oluşur. Veri toplama işleminin tamamlanmasından sonra ortaya çıkan verilerin doğruluğunu kontrol etmek için veriler her bir araştırmacı tarafından birkaç defa okunur. Bu veriler son olarak sadeleştirilip, kodlar çıkarılır. Araştırmacıların hazırladığı kodlama anahtarları karşılaştırılıp, kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplamalar, Miles ve Huberman (1994, s. 48) tarafından geliştirilen [Güvenirlik = Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı] X 100 formülünü kullanarak yapılmış ve kodlayıcılar arası uyum oranı %90 olduğu belirlenmiştir. Kodlamalar gerçekleştirildikten sonra kodlar uygun temalara göre düzenlenmiştir. Nihai olarak da doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yıldırım ve Şimşek (2018, s. 122) geçerlilik ve güvenirliliğin sağlanması için uzun süreli etkileşim, derinlemesine veri toplama, katılımcı incelemesi ve uzman değerlendirmesi gibi stratejilerin kullanılabileceğini vurgulamışlardır. Bu çalışmada geçerlilik ve güvenirlilik için uzman değerlendirmesine başvurulmuştur. Uzman değerlendirmesi iki şekilde yapılabilir. Birincisi, uzmanın araştırmacı ile toplantı yapmasıdır. Bu konuşmada araştırmacılar tüm süreç boyunca uzmanlara sözlü olarak rehberlik eder. Toplamış olduğu verileri, ulaştığı neticeleri gösterip, kendi yaklaşımı ve düşünme biçiminin geçerliliğini uzman eşliğinde değerlendirir. Uzmanlar süreçle ilgili sorular sorar, ham verileri görüntüler ve analiz eder. Süreçlerin uygunluğu hakkında geri bildirim sağlar. İkincisi ise, araştırmacı, uzmana çalışma tasarımı, analizi ve toplanan tüm ham veriler dahil sonuçların açıklaması ile ilgili tüm belgeleri gönderir. Uzmanlar çalışmayı kontrol eder ve geri bildirimde bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 122). Bu çalışmada ise ikinci yöntem kullanılmıştır. Araştırmacılar, özel eğitim araştırmaları ile geçerlik güvenirlilik çalışmaları ve veri toplama tekniklerinin uygunluğuna yönelik nitel çalışmaları yürüten uzmana tüm belgeleri göndermiştir. Uzman gerekli incelemelerde bulunduktan sonra araştırma deseninin, analizlerin ve veri toplama tekniklerinin uygun olduğunu teyit etmiştir.

Bulgular

Verilerin analizi sonunda araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri dört ana tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkökul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin görüş ve önerileri Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamaları Yapılan İlkokul Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrencilerin Problem Davranışlarına Müdahalede İş Birliğine İlişkin Görüşleri

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Problem Davranışları

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 16’sının öğretmenlik hayatında farklı özel gereksinimli öğrenciler olmuştur. Öğretmenlik hayatında özel gereksinimli öğrencisi olan öğretmenlerin öğrencilerinin tanıları şu şekildedir; Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik, Dil ve Konuşma Bozukluğu, Down Sendromu, Görme Yetersizliği, Öğrenme Güçlüğü ve Fiziksel Engelliktir. Öğretmenler bu öğrencilerin sınıf içinde; tükürme, parmak kaldırmadan söz isteme, sınıf arkadaşlarına şiddet eğiliminde olma ve ağlama krizlerine girme gibi problem davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“20’ye yakın hafif zihinsel yetersizliği olan ve otistik olan öğrencilerim oldu. Sınıfta arkadaşlarına tükürme, vurma gibi problem davranışlar sergilediğini gözlemledim. Sadece arkadaşlarına değil, bazen de kendilerine zarar verme gibi eylemlerde de bulunabiliyorlar”. (A3)

“Sınıf içinde buzursuzluk çıkarması, arkadaşlarına zorbalık uygulaması, sınıf kurallarına uymaması hakeza şiddet uygulayan öğrencilerimiz olabiliyor ya da küfürlü sözler söyleyen öğrencilerimiz olabiliyor sıkıntı oluşturuyor sınıf yönetimini sağlamada”. (A9)

“Özellikle otistik olan çocuklarda kendisine ve arkadaşlarına zarar verme gibi problem davranışlar sergileme durumlarına şahit oluyorum”. (A11)

“Sınıfta bulunan hafif zihin yetersizliği ve öğrenme güçlüğü olan öğrencim soru sorduğumda arkadaşları gibi parmak kaldırmıyordu. Bu yüzden de sınıf içinde bir karmaşa ortaya çıkıyordu”. (A14)

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Problem Davranışlarına İlişkin İhtiyaçlar

Araştırmaya katılan öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin duyduğu ihtiyaçlar noktasında çeşitli görüşler bildirmişlerdir. Öğretmenlerden beşi, diğer öğretmenlerin öğrencilerin problem davranışlarını çözmek için iş birliğine başvurabilecek bilgi düzeylerine sahip olduğunu belirtmiştir. 15 öğretmen ise iş birliğine dair öğretmen yeterliliklerinin sınırlı olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunun özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahale edebilecek bilgi ve yeterliliklerinin olmadığı, bu yüzden de bu yeterlilikten yoksun bir şekilde iş birliğinin mümkün olamayacağına değinmişlerdir. Bu temaya ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğretmen arkadaşlarımızın bilgisi yetersiz, bu da iş birliği uygulamasını zorlaştırıyor. Öğretmenlerimiz fazla bilgi sahibi değil açıkçası. Öğretmenlerimiz bilgilendirilmeli ve motivasyonu sağlanmalı.” (A6)

“İş birliğine ihtiyacımız var... ama iş birliğinde öğretmenlerin daha çok kompleksler geliştirdiklerini gözlemliyorum.” (A12)

“Kaynaştırma uygulamasına tabi tutulan özel gereksinimli öğrencilerin dersine giren öğretmenlerin çoğunluğu gerektiği yerde birbirleriyle iş birliğine girebiliyor.” (A7)

“Özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede yetersizler.” (A13)

İş Birliğinin Etkileri

Araştırmaya katılan öğretmenler, iş birliğinin etkilerine yönelik çeşitli görüşler belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı iş birliğinin olumlu etkilerinin olduğunu vurgulamıştır. Olumlu etkileri olacağını belirten öğretmenler bu etkilerin; öğrenciye ve sınıfa zarar veren problem davranışları önlemek, öğrencinin okul kültürüne uyumunu sağlamak ve öğretmenlerin de yardımlaşmasını sağlamak olarak bildirmişlerdir. Bu temaya ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Verimi artırır. Çocukların iyileşmesini sağlar. Öğretmenler ise kendileri arasında yardımlaşmanın etkisini gördüklerinde mutlu olurlar.” (A20)

“Öğrencinin dersine giren zümre öğretmenleriyle ve okul rehber öğretmeniyle sürekli iş birliği halinde olmamız öğrencinin karşısında gerek kural bütünlüğü sağlamak açısından gerekse de çocuğun okul kültürüne uyum sağlaması için etkili oluyor.” (A5)

“Her yönden olumlu etkileri var kesinlikle. Öncelikle farklı fikirlere saygı duymayı ve farklı fikir ve stratejilerin iş birliği içinde etkili olduğunu öğrenir öğretmenler.” (A1)

“İş birliğinin etkisi sayesinde akran zorbalığı da çok az olur.” (A18)

Beklenti ve Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmenler, iş birliği ile ilgili beklenti ve önerilerine yönelik çeşitli görüşler belirtmişlerdir. Öğretmenler; branş öğretmenlerine, okul yöneticilerine ve ailelere yönelik olarak beklenti ve önerilerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin bu beklenti ve önerileri; öğretmen-aile iş birliği, öğretmen-okul yöneticisi iş birliği, öğretmen-sınıf içi (özel gereksinimli öğrencilerin akranları) ile iş birliği, okul-üniversite iş birliği, aile eğitimleri ve katılımları şekindedir. Ayrıca öğretmenler, iş birliği kavramına ilişkin bilgilendirme çalışmalarına ve eğitimlere ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğretmenlerin iş birliğine dair bilgilerini desteklemek. Bunun için hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.” (A17)

“Okullar ile irtibata daha sık geçilmeli üniversiteler bazında... seminerlerin sık sık yapılması ve öğretmenlerin hizmet içi eğitime alınması lazım.” (A4)

“Okul yöneticileri iş birliğine destek ve yol gösterici olmalı.” (A15)

“Aileler iş birliğine açık olmalılar. Çocuklarının durumunu kabul etmemekte ısrarcı olmayıp bir an evvel iş birliğine katılmalılar.” (A8)

“Seminer, kurs, hizmet içi eğitim vb. eğitimlerin düzenlenmesi niteliği arttıracaktır.” (A2)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin görüşlerini belirlemek için yapılan bu

araştırmanın sonunda elde edilen veriler dört ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışları, özel gereksinimi olan öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin ihtiyaçlar, iş birliğinin etkileri, beklenti ve önerilerdir. Özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışları teması bağlamında öğretmenlerin farklı yetersizlik türlerinden olan öğrencilerin problem davranışlarında da farklılıklar olduğunu belirtmeleri raporlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin yetersizlik türüne özgü sergilemiş oldukları problem davranışlar olduğu göze çarpmaktadır. Özel gereksinimi olan öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin ihtiyaçlar temasında ise özellikle problem davranışlara müdahalede ve iş birliği yapma noktasında öğretmenlerin bilgilendirilmesi ihtiyacının olduğu öne çıkan durumlar arasındadır. Öğretmenler iş birliği konusunda uygulamaları gerçekleştirmek için özel eğitime dair bilgi ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır. İş birliğinin etkileri teması incelendiğinde ise öğretmenlerin, öğrenciye ve sınıfa zarar veren problem davranışları önlediğine, öğrencinin okul kültürüne uyumunun sağlandığına ve öğretmenlerin yardımlaşmasına olanak sağladığına dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin olarak çeşitli görüşler bildirmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin sınıf içinde; tükürme, parmak kaldırmadan söz isteme, sınıf arkadaşlarına şiddet eğiliminde olma ve ağlama krizlerine girme gibi problem davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Atıcı (2004, s. 25), Keskin (2009, s. 65), Sazak-Pınar ve Güner-Yıldız (2013, s. 63) özel gereksinimli öğrencilerde karşılaşılan problem davranışların; sınıfta arkadaşları ile konuşma, söz almadan soruya cevap verme ve sınıfta gezinme olduğuna değinmişlerdir. Bu yönüyle araştırmanın bulgularının literatür ile örtüştüğü görülmektedir. Ek olarak öğretmenlerin dile getirdiği öğrenci problem davranışlarının azaltılması noktasında ailelerle iş birliği kurularak, öğrencilere gerekli müdahale (uygulamalı davranış analizi) vb. eğitimleri verilebilir.

Araştırmanın sonucuna göre öğretmenler iş birliğinin etkilerine yönelik olarak olumlu olan çeşitli görüşler bildirmişlerdir. Özellikle öğrenciye ve sınıfa zarar veren problem davranışları önlediği, öğrencinin okul kültürüne uyumunun sağlandığı ve öğretmenlerin de yardımlaşmasını sağladığına dikkat çekmişlerdir. Özgan ve Aydın (2010, s. 1169) iş birliğinin problem davranışlara müdahalede etkili bir yol olduğunu belirtmiş Cavkaytar (2012, s.1) ise özel gereksinimli bireylerin problem davranışlarının önlenmesinde ilgili uzmanlar arasında iş birliği olmasını gerektirdiğini vurgulamıştır. Ek olarak Friend (2020, s. 216) iş birliğine katılım ve karar vermede sorumluluğun paylaşılmasının söz konusu olduğuna değinmiştir. Bu anlamda öğretmenlerin iş birliğinde sorumluluğu paylaşmalarının yardımlaşmaya katkı sağladığı ve iş birliğinin etkilerine yönelik bildirdikleri bu olumlu görüşlerinin de literatür ile uyduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, meslektaşlarının çoğunun özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahale edebilecek bilgi ve yeterliliklerinin olmadığını, bu yeterlilikten yoksun bir şekilde iş birliğinin mümkün olamayacağını bildirmişlerdir. Salend (1998, s. 44) kaynaştırma uygulamalarında başarılı olmanın eğitimcilerin iş birliğinde uyumuna ve mesleki niteliğine bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin özel eğitime ilişkin bilgi düzeylerini artırmalarının iş birliği sürecine yetkin ve uyumlu bir şekilde katılımlarına önemli katkılar sağlayabileceği söylenebilir.

Araştırmada özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına ilişkin olarak görüş bildiren öğretmenlerden biri OSB olan öğrencilere “otistik” tabirini kullandığı belirlenmiştir. Gültekin ve Başyigit (2018) yaptıkları çalışmada genel olarak otizm spektrum bozukluğu tabiri ile ilgili farkındalığın artması gerektiğini belirtmiş DSM-5’te ise otizm spektrum bozukluğu tabiri temel tanı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda OSB olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin literatüre hâkim olmadıkları ve bu farkındalığı da sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin, bu çocukların gereksinimlerine dair terimlere dikkat etmesi için farkındalık düzeylerini artırmalarının dildeki ayrırtıcı tutumun önüne geçeceği ve iş birliği sürecinde sorumlu olmaları bakımından önemli katkılar sağlayabileceği söylenebilir.

Araştırmanın ulaşılan sonuçlarına göre, öğretmenlerin verimli bir iş birliği için öğretmen-aile iş birliği, öğretmen-okul yöneticisi iş birliği, aile eğitimleri ve iş birliğine katılımlarına yönelik olarak beklenti ve önerileri olmuştur. Gökçe (2000, s. 204) araştırmasında ailelerle iş birliğinin güçlendirilebilmesi için ailelerin okulla iş birliği yapmaları ve bu doğrultuda okullarda olumlu bir iş birliği ortamının sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Dayı vd. (2022, s. 2663) ise araştırmasında ailenin özel eğitim alanında yapılacak olan iş birliğine dahil olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu yönüyle araştırmaların bulgularının literatür ile örtüştüğü görülmektedir. Öte yandan öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahale etme noktasında özel eğitimin diğer paydaşları olan aileleri, okul yöneticilerini vs. bu süreçlere

katma, onlara gerekli bilgilendirme bulunma ve öğretmenlerin de iş birliği yapmak için iş birliğinin nitelikli yürümesine ilişkin bilgilendirme çalışmalarını yapmaları şeklinde öneriler geliştirmişlerdir. Bu noktada iş birliğinin başarıya ulaşması için öğretmenlerin paylaşımında bulunabileceği profesyonel uzmanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle üniversitelerde iş birliği alanında uzman akademisyenler ve okulların iş birliği içerisinde profesyonel iş birliği temelini üretmesi önemli husus olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin görüş ve önerilerinin ortaya koyulduğu bu araştırmanın sonuçlarından hareketle uygulama ve ileride yapılacak araştırmalara ilişkin birtakım öneriler sunulmuştur. İleriki araştırmalara yönelik olarak okul yöneticileri ve aileler gibi diğer paydaşların özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin görüşleri alınabilir. Bunun yanında özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine ilişkin araştırma yapmak üzere en yeni ve etkili yenilikçi nitel araştırma yöntemlerinden biri olarak Online Seslifoto (OSF) kullanılabilir. İş birliğine yönelik müdahale araştırmaları yürütülebilir. Uygulamaya yönelik ise okullarda iş birliğine yönelik eğitim, seminer ve kurslar gibi çalışmalar yoluyla öğretmenler ve diğer paydaşlar desteklenebilir. Ek olarak iş birliğine yönelik eğitim ve seminer gibi çalışmaların yapılabilmesi için okul-üniversite iş birliği kurulmalı ve okullara bu amaca yönelik maddi kaynak ayrılabilir.

Etik Beyan

“Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamaları Yapılan İkokul Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrencilerin Problem Davranışlarına Müdahalede İş Birliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Araştırma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulunun 26/11/2022 tarihli 2022/12 toplantısında 2022/435 sayılı kararı ile alınan izinle yürütölmüştür.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Akar, H. (2019). Durum çalışması. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (ss. 139- 176). Anı Yayıncılık.
- Alberto, P. A. ve Troutman, A. C. (2009). *Applied behavior analysis for teachers* (8th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Association
- Atcı, A. (2004). *İlköğretim 1. Kademe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Problem Davranışlara Yönelik Müdahalelerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ataman, A. (2017). Özel eğitimin temelleri. A. Ataman (Ed.), *Temel eğitim öğretmenleri için kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim içinde* (ss. 3-21) Vize Yayıncılık.
- Bakkaloğlu, H. , Yılmaz, B. , Altun-könez, N. ve Yalçın, G. (2018). Türkiye’de Okul Öncesi Kaynaştırma Konusunda Yapılan Araştırmalar Bize Neler Söylüyor? . *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakölteyi Dergisi* , 19 (1) , 119-150. <https://doi.org/10.17679/inuefd.302031>
- Batu, S. ve Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D. ve Keskin, M. (2018). Türkiye’de ilkokul ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakölteyi Özel Eğitim Dergisi*, 19(3), 577-614. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdersi.336925>
- Baykoç, N. (2011). Necate Baykoç Dönmez (Ed.), *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education*. Pearson
- Cavkaytar, A. (2012). İbrahim H. Diken (Ed.), Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (s. 1-28). Ankara: Pegem.
- Chandler, L. K. ve Dahlquist, C. M. (2002). *Functional Assessment: Strategies to Prevent and Remediate Challenging behaviors in School Settings*. Columbus Ohio: Merrill, Prentice Hall.
- Creswell, J. W. (2015). Beş farklı nitel araştırma yaklaşımı (M. Aydın, Çev.). M. Bütün ve S.B. Demir (Eds.), *Nitel araştırma yöntemleri içinde* (ss. 71-112). Siyasal Kitabevi. (Orijinal kitabın yayın tarihi 2013).

- Dayı, E., Ataman, S. A. ve Kösetaş, B. (2022). Özel gereksinimli bireylerin eğitsel tanılama ve değerlendirme sürecinde iş birliği: Aile deneyimleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2663-2693. <https://doi.org/10.17152/gefad.1150770>
- Dayı, E. ve Töret, Z. (2021). Özel eğitim öğretmeni adaylarının iş birliğine ilişkin metaforik algıları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 863-877. <https://doi.org/10.33206/mjss.793039>
- Diken, İ. H. ve Batu, S. (2020). Kaynaştırmaya giriş. İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma içinde* (ss. 2-23). Pegem Akademi.
- Erbaş, D. (2005). Baş Makale: Olumlu Davranışsal Destek. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6 (1), 1-18. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000087
- Friend, M. (2020). *Interactions. Collaboration skills for school professionals* (9nd ed., pp. 216- 246). Pearson.
- Friend, M. ve Cook, L. (2000). *Interactions: Collaboration skills for school professionals* (7th. ed.). Boston, MA: Pearson.
- Gezer, M. S. (2017). *Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algularının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Giallo, R. ve Little, E. (2003) Classroom behavior problems: The relationship between preparedness, classroom experiences and self-efficacy in graduate and student teachers. *Australian Journal Educational and Developmental Psychology*, 3, 21-24.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (7), 204-209. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/pauefd/issue/11136/133222>
- Gültekin, O. ve Başyigit, F. E. (2018). Türkiye de 2013-2017 Yılları Arasında Otizm ve Fiziksel Aktive Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 4(1), 116-129.
- İnce, M. ve Yıkılmış, A. (2021). Opinions and recommendations of academics training special education teachers about applicability of inclusion in Turkey. *International Education Studies*, 14(11), 54-74. <https://doi.org/10.5539/ies.v14n11p54>
- İnce, M., Yıldırım, H. H. ve Karakaşoğlu, S. (2022). Okul yöneticilerinin bütünleştirme uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerinin belirlenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 1210-1227. <https://doi.org/10.51460/baebd.1178931>
- Karakoç, B. ve Atbaşı, Z. (2020). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Problem Davranışlara Müdahalede İşbirliğinin Öneme ve Uygulanmasına Yönelik Görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (29), 1666-1688 . <https://doi.org/10.26466/opus.727238>
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000080
- Kargın, T. (2009). Akçamete (Ed.), *Özel gereksinimi olan öğrencilerin yerleştirilmesi ve BEP.* (pp. 77-109). KÖK Yayıncılık
- Keskin, R. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Melekoğlu, M. A. (2013). Özel gereksinimli öğrencilerle yürütülen etkileşim projesinin genel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutum ve farkındalık geliştirmeleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 1053-1077.
- Melekoğlu, M. A. (2018). Özel eğitimde yerleştirilme yaklaşımları ve en az sınırlandırılmış eğitim ortamı. M. Çitil (Ed.), *Özel eğitimde bütünleştirme* (ss. 21-37). Vize Akademik.
- Metin, Ş. (2013). Türkiye’de Okul Öncesinde Kaynaştırmaya İlişkin Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 146-172. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/23144/247216>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. (Resmî Gazete. 31152) https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/24163215_ozel_eYitim_yonetmeliYi_son_hali.pdf
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook.* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nichols, S. ve Sheffield, A. N. (2014). Is there an elephant in the room? Considerations that administrators tend to forget when facilitating inclusive practices among general and special education teachers. *National Forum of Applied Educational Research Journal*, 27(1/2), 31-44.
- Odluyurt, S. (2019). Kaynaştırma ve bütünleştirme nedir? In E. S. Batu (Ed.), *Kaynaştırma ortamında uygulamalar* (pp. 3-12). Vize Akademik.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1169-1189. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/185809>
- Özyürek, M. (1997). *Sınıfta Davranış Yönetimi: Uygulamalı Davranış Analizi.* (2.Basım) Ankara: Karatepe Yayınları.
- Pala, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 171-179. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/manassosyal/issue/49971/640599>
- Salend, J. S. (1998). *Effective mainstreaming creating inclusive classrooms.* New Jersey: Prentice-Hall.
- Saylık, N. ve Arastaman, G. (2022). Okul İşbirliği Ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 462-483. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1079626>

- Sazak-Pınar, E. ve Güner-Yıldız, N. (2013). *Genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin sergilediği problem davranışların ve bu davranışlara yönelik gösterilen öğretmen tepkilerinin incelenmesi*. 23. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri (30 Ekim-1Kasım, Bolu, ss. 63-64), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Solis, M., Vaughn, S., Swanson, E. ve Mcculley, L. (2012). Collaborative models of instruction: The empirical foundations of inclusion and co-teaching. *Psychology in the Schools*, 49(5), 498-510. <https://doi.org/10.1002/pits.21606>
- Sönmez, M. ve Diken İ. (2010). Problem davranışların azaltılmasında işlevsel iletişim öğretiminin etkililiği: betimsel ve meta-analiz çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(1) 1-16. https://doi.org/10.1501/Ozleg_0000000143
- Sucuoğlu B. (2006). *Etkili kaynaştırma uygulamaları*. Ekinoks Yayınları.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2010) *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları* Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şahin, S. (2017). *İlköğretim kaynaştırma ortamlarında eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin veli ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Thomas, G., Walker, D. ve Webb, J. (2001). *The making of the inclusive school*. Routledge.
- Vaughn, S., Bos, C. ve Schumm, J. S. (2000). *Teaching exceptional diverse, and at risk students in the general elementary classroom*. Allyn & Bacon
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yener, C. ve Dayı, E. (2021). Kaynaştırma öğrencileri ile çalışma yapan uzmanlar arasındaki BEP sürecindeki iş birliğinin uzman ve aile görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 76-93. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tred/issue/59869/648737>
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri* (Tez Numarası: 388883) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EXTENDED ABSTRACT

Collaboration is defined as the process of interaction between at least two co-equal people, in which there is joint decision-making and voluntariness towards a common goal (Friend, 2020). In order to create a positive school and classroom environment with fewer problem behaviors, principals, teachers and other teachers need to work collaboratively (Özgan & Aydın, 2010). According to Alberto and Troutman (2012), in order to determine the measures to be taken against problem behaviors and to generate the necessary data, the environment should be comprehensively defined together with the staff. However, teachers act as a mortar in the cooperation between these stakeholders, and in this context, it is important to know how teachers work together in general education classrooms, to what extent a collaborative approach is adopted, and to what extent planning, problem solving, information sharing and joint decision-making behaviors are exhibited (Saylık & Arastaman, 2022). Therefore, according to Friend and Cook (2012), school administrators need to form teacher teams to solve problems related to students experiencing difficulties and problems, establish academic standards, discuss problems, and create positive working relationships with parents. In addition, studies on problem behaviors encountered in individuals with special needs who are subjected to mainstreaming practices in general education classrooms have found that talking with friends in the classroom, answering questions without taking the floor and walking around the classroom are the most common problem behaviors (Sazak-Pınar & Güner-Yıldız, 2013). In addition, when the researches conducted were examined, the importance of cooperation in special education was emphasized (Batu & Kırcaali-İftar, 2006; Sucuoğlu & Kargın, 2014; Karakoç & Atbaşı, 2020; Yener & Dayı, 2021; Dayı et al, 2022) and studies in which classroom teachers used listening to the student, investigating the causes of the problem, open communication, using signs, giving orders and ignoring (Keskin, 2009; Atcı, 2004) for the problem behaviors they encountered in their classrooms; however, there was no study in which teachers' opinions on the intervention of problem behaviors of students with special needs in inclusive classrooms were taken. At this point, it is thought that this study will contribute to the literature. In addition, teachers' opinions and suggestions are considered important for the success of intervention in the problem behaviors of students with special needs. This study, which was conducted to determine the views of teachers on collaboration in intervening in the problem behaviors of students with special needs in primary school classes with inclusion/integration practices, was conducted as a case study from qualitative research method designs. Qualitative research is defined as research that follows a qualitative process that reveals perceptions and events in the natural environment in a realistic and holistic way by using qualitative data collection techniques such as observation, interview, document analysis (Yıldırım & Şimşek, 2018). The study group of this research consists of 20 teachers who have students with special needs in their classrooms. The study group of this research was determined by using the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. Criterion sampling methods are based on understanding learning situations that meet a set of

predetermined criteria (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this study, teachers who met the criteria of working in primary school classes where inclusion/integration practices are carried out and voluntarily participating in the study were selected. Fourteen of these teachers were male and six were female. Their ages ranged between 26 and 40. All of the participants in the study have Bachelor's degree. In addition, when the undergraduate programs were examined, all of the participants graduated from the classroom teaching program. The data obtained at the end of this study, which was conducted to determine the views of teachers on collaboration in intervening in the problem behaviors of students with special needs in primary school classes where inclusion/integration practices are carried out, were grouped under four main themes. These themes are problem behaviors of students with special needs, needs related to problem behaviors of students with special needs, effects of collaboration, expectations and suggestions. In the context of the theme of problem behaviors of students with special needs, it was reported that teachers stated that there were differences in the problem behaviors of students with different types of disabilities. In this context, it is noticeable that there are problem behaviors exhibited by the student specific to the type of disability. In the theme of needs related to the problem behaviors of students with special needs, it is among the prominent situations that teachers need to be informed about the intervention of problem behaviors and cooperation. Teachers emphasized that they needed information about special education in order to carry out practices on cooperation. When the theme of the effects of collaboration was examined, teachers drew attention to the fact that it prevents problem behaviors that harm the student and the class, ensures the student's adaptation to the school culture and enables teachers to help each other. According to the results of the study, teachers had expectations and suggestions regarding teacher-family cooperation, teacher-school administrator cooperation, family trainings and participation in cooperation for a productive collaboration. Gökçe (2000) emphasized in his study that in order to strengthen cooperation with families, families should cooperate with the school and a positive cooperation environment should be provided in schools in this direction. In this respect, it is seen that the findings of the studies overlap with the literature. On the other hand, teachers have developed suggestions including other members of special education such as families, school administrators, etc. in these processes at the point of intervening in the problem behaviors of students with special needs, providing them with the necessary information, and informing the teachers about the quality of the cooperation in order to work together. At this point, professional experts are needed for cooperation to be successful. In this respect, it is important that academicians specialized in the field of cooperation in universities and schools produce the basis for professional cooperation.